

آیا سالمندان نباید رانندگی کنند؟

افراد جامعه با بالا رفتن سن و رسیدن به سالمندی اغلب، نیازهای جدیدی پیدا کرده و برخی از توانایی‌های سابق خود را از دست می‌دهند.

افراد جامعه با بالا رفتن سن و رسیدن به سالمندی اغلب، نیازهای جدیدی پیدا کرده و برخی از توانایی‌های سابق خود را از دست می‌دهند. رانندگی، یکی از مسائلی است که در این دوران، برای سالمندان مشکل شده و در مواردی نیاز به ترک آن احساس می‌شود. اما این موضوع به اعتقاد محققان نباید با ساده انگاری و اجبار انجام شود.

به گزارش ایسنا، با افزایش جمعیت سالمندان در جامعه، اهمیت مدیریت و محافظت از آن‌ها به شکل واضح تری به چشم می‌آید. بالا رفتن سن باعث ایجاد تغییرات زیادی در بدن می‌شود. با بالا رفتن سن علاوه بر کاهش قدرت بینایی و شنوایی، عملکرد شناختی نیز کاهش می‌یابد. تغییراتی که بر اثر افزایش سن به وجود می‌آیند، مانند کند شدن عکس العمل‌ها، ضعف تمرکز و جهت یابی و کاهش قدرت بینایی و شنوایی، مهارت رانندگی را پایین می‌آورند. در برخورد با این کاهش عملکرد جسمانی و شناختی، در نظر گرفتن ملاحظات اخلاقی مقوله بسیار مهمی است.

مطالعات تحقیقاتی نشان داده اند که توقف رانندگی در سالمندان با طیف وسیعی از پیامدهای منفی روانی و اجتماعی، از جمله از دست دادن استقلال همراه است و مشکلات سلامتی مانند بیماری قلبی، سکنه مغزی و افسردگی را افزایش می‌دهد. بنابراین کیفیت معاینات پزشکی و نحوه برخورد با سالمندانی که نیاز به توقف رانندگی در آن‌ها وجود دارد، از اهمیت بالایی برخوردار است. کشورهای مختلف سیاست‌های متفاوتی در نوع و اجرای این معاینات و توقف رانندگی دارند و در برخی از آن‌ها نیاز به ارزیابی توسط متخصصین پزشکی (مانند متخصص قلب و عروق) وجود دارد.

در این رابطه، پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی به انجام مطالعه ای مبادرت ورزیده اند که در آن مسائل اخلاقی مرتبط با معاینات پزشکی جهت تمدید گواهینامه رانندگی در سالمندان مورد بررسی واقع شده اند.

به گفته مجریان این پژوهش، در روش‌های مورد استفاده برای ارزیابی سلامتی رانندگان، تنوع زیادی در کشورهای مختلف وجود دارد، اما در اکثر موارد بررسی عملکرد فیزیکی اولیه: شامل بینایی، شنوایی و وضعیت سلامتی عمومی را در بر می‌گیرد. در برخی از کشورها، عوامل شناختی، روان شناختی یا عصبی نیز بررسی می‌شوند. این موارد می‌توانند شامل بررسی توجه، توانایی‌های ادراکی، سرعت پردازش و زمان واکنش، وضعیت حافظه و وضعیت روانی افراد باشند. از این ابزارها در شناسایی بیماری‌هایی از جمله زوال عقل، صرع، اختلالات روانی مانند افسردگی و اسکیزوفرنی استفاده می‌شود.

ترانه یوسفی نژادی، پژوهشگر مرکز تحقیقات ارتقای ایمنی و پیشگیری از مصدومیت‌های دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران و همکارانش در این تحقیق می‌گویند: «به طور کلی شواهد نشان می‌دهند که ارتباط معناداری بین ارزیابی و بررسی اجباری وضعیت پزشکی در این گروه سنی با کاهش خطرات و افزایش ایمنی گزارش نشده است. این معاینات در کشورهای مختلف هزینه زیادی نیز به افراد سالمند تحمیل می‌کند، اما حتی در هزینه اثربخشی آن‌ها هم تردید وجود دارد. همچنین نتایج یک مطالعه مروری نشان داده است که سالمندان جز گروهی ایمن از رانندگان هستند و خطری برای دیگران ایجاد نمی‌کنند».

آن‌ها معتقد هستند: «با این حال، آموزش و برنامه ریزی‌های قبلی‌ها برای رها کردن رانندگی در سالمندان می‌تواند از اثرات مخرب آن بکاهد. در این خصوص بایستی جهت حفظ استقلال سالمند، در مورد روش‌های جایگزین جابجایی، صحبت شود و توضیحات لازم جهت همکاری بیشتر با او به خانواده وی نیز ارائه شود. دولت‌ها نیز باید در مورد بهترین روش‌های حمل و نقل برای سالمندان مطالعه و سرمایه گذاری کنند».

یوسفی نژادی و تیم پژوهشی او مقاله علمی-پژوهشی برگرفته از تحقیق خود را در مجله «اخلاق پزشکی» به چاپ رسانده اند.

در نتیجه گیری از این پژوهش آمده است: «طبق نتایج این مطالعه، می‌توان به جای منع کردن سالمندان از رانندگی، با آموزش آنان و اقدامات توان بخشی به افزایش کیفیت زندگی آنان کمک کرد. اما در صورت تشخیص پزشک به توقف

رانندگی سالمند، بهتر است با لحنی صمیمانه در خصوص خطرات جانی و مالی احتمالی در صورت ادامه رانندگی توضیحاتی داده شود و این موضوع را با رضایت سالمند برطرف کرد».

مجله ذکرشده فوق توسط مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی اداره و منتشر می شود.